

preussiske Landdags Aabning; den bebuder Fremlæggelse af Lovforslag til Forbedring af Beboelsesforholdene for de i Statens Tjeneste beskæftigede Arbejdere samt lavt lønnede Bestillingsmænd. Jeg tror, som sagt, det er en Sag af allerstørste Betydning, og jeg maa bestemt hævde, at naar de Folk, der i Aarhundreder have boet i Nyboder og til Dato have haft billige Boliger derude, og disse Boliger efterhaanden ere blevne utilbørlige, skal Staten ganske rolig søge at opføre Arbejderboliger for dem paa et andet Sted.

Der er nævnt en Del om Priserne. Jeg skal i saa Henseende gøre opmærksom paa, at naar jeg har anført 30 Kr. pr. Kvadratalen for Grundene i Nyboder, er det for det samlede Areal. Denne Sum er kommen frem ved forskellige Undersøgelser, som ere gjorte af forskellige af vore Haandværksmestre her i Kjøbenhavn. Hvortil det ærede Medlem støtter sig, ved jeg ikke, men de Vurderinger, jeg har ladet foretage, og de Vurderinger, Finansministeriet har ladet foretage, stemme meget nær overens; men paa samme Tid skal jeg indrømme, at det er i allerhøjeste Grad forskelligt, hvad man ellers kan faa ud. Jeg har Vurderinger, der variere for Nyboders Vedkommende fra 2 Mill. Kr. til $6\frac{1}{2}$ Mill. Kr., det er jo ret varierende. Men den Sum, som jeg har staaet paa, er altsaa oppe omtrent ved 4 Mill. Kr., og jeg tror, som ogsaa det ærede Medlem for Kjøbenhavns 8de Valgkreds (Martin Olsen) sagde, at det er noget, man vil kunne opnaa. Jeg skal for øvrigt kun i Almindelighed bemærke med Hensyn til Priserne, at det er jo saa, at naar Staten skal bygge, maa den fremfor alt følge de Love, som findes. Derfor have vi nu, da vi skulle bygge, strengt fulgt Kjøbenhavns Byggeslov, og jeg skal oplyse, at de Priser, som findes i Overslagene — der selvfølgelig ville blive stillede til Disposition til det Udvalg, hvortil Lovforslaget vil blive henvist, — støtte sig for hvert Haandværks Vedkommende paa Beregninger, som ere opstillede af Søværnets Bygningsvæsen, der har været bistaaet af de bedste af Kjøbenhavns Haandværksmestre. Jeg tror derfor, at Priserne ere nogenlunde rigtige. Og naar Sagen kommer til det Punkt, hvor den skal til Licitation — Priserne kunne jo da komme til at synges — er det klart, at Ministeriet ved Iværksættelsen af en saa stor Foranstaltning vil benytte de Erfaringer, der findes hos Kjøbenhavns Kommune. Jeg vil dertil føje,

at jeg tror, at i dette Tilfælde er der ingen, der kan bygge, og ingen, der bør kunne bygge billigere, end Staten. Her er jo ikke Tale om Banker eller Kommissiøner eller Laan eller Renter eller 5 pCt. til Arkitekter og Ingeniører osv.; her skal kun betales for det Arbejde, der ydes, og de Materialier, der leveres. Synes man, at Forslaget er for dyrt, ja, saa maa man nedsætte sine Fordringer, sige, hvad det er, man vil have mindre godt, om man vil have mindre gode Materialer, om man vil have mindre gode Lejligheder, mindre Bekvemmeligheder osv. Det er den Vej, ad hvilken man naar til at faa Overslagssummen mindre.

En stor Udgift er jo Grundforbedringen. Som der er bemærket, er denne Sag kommen frem ved, at de Boringer, der have været foretagne paa Grunden, have vist, at Grunden er i højeste Grad usund. Dersom man skulde foretage et enkelt Byggeforetagende med en enkelt Husrække, er det naturligt, at man ikke vilde gaa til en saa gennemgribende og kostbar Foranstaltning; men Spørgsmaalet foreligger saaledes, at det er et meget stort Terrain, man skal grundforbedre. Man har tænkt over, om man ikke kunde, om jeg saa maa sige, udlufte Grunden, eller om man kunde fylde frisk Jord paa og højne Terrainet, eller ventilere Grunden, lægge Ventilationsrør op gennem Husene og op over Tagryggen. Man har overvejet alle Former, men man er bleven staaende ved at udgrave Grunden, komme frisk Fyld paa og bygge Husene paa denne Fyld, hvorved der ikke bliver Tale om Pilotering. Det er jo en stor Bekostning, der derved fremkommer. Men de ærede Medlemmer, som have samme Opfattelse som jeg, maa erindre, at Terrainet ligger fortrinligt i Henseende til Orlogsværftet, og saa maa man betale noget for den gode Beliggenhed; dersom man kommer til det, at man vil udvide Planen, have flere Huse, ja, saa er der jo Terrain til at kunne gøre det paa. Der er foretaget Grundforbedring, og som Følge deraf kommer denne Udgift ikke tilbage. En meget betydelig Udgift medgaar ogsaa til Kloakanlægget. I Kjøbenhavn stikker man, naar man vil have fat i Kloaken, en Husledning ud til Kloaken. Her have vi paa Grund af Magistratens Fordring været nødte til at projektere en Kloak, som gaar lige ude fra Bygningskomplekset og ned til Baadsmandsstræde. Det er en meget kostbar Historie, og det gælder oven i Købet kun for alt Kloak-